

1.1. Příloha 1 – otázky v rozhovoru, záznam rozhovoru s dotazovanými respondenty

V použité metodě, kvalitativním polo-strukturovaném rozhovoru byly současně přítomné dvě respondentky. Jejich odpovědi se vzájemně doplňovaly. Při odpovídání na mé otázky před sebou měly vypracovanou tabulku, ve které jsou zaznamenané odpovědi dětí před a po realizování dramatických lekcí.

Dotazující: (D)

Respondentky: (počáteční písmeno fiktivního jména)

D: „Jak se projevují sociální schopnosti vybraných dětí?“

„Mají na tom svůj podíl mé lekce? A jak konkrétně?“

M: „Já si myslím, že starší děti o tom nějak jako přemýšlejí. Že vědí, že to je důležité, vlastně to vědomí. Ty sociální vztahy, jako že záleží na tom, jak se k sobě chováme.“

B: „A u tvých dramatických lekcí si myslím, že když trénuješ cokoliv, tak se v tom posouváš, takže když trénují spolupráci a prostě rozhovory mezi sebou, domlouvání, respektování a všechno tohle, tak to má určitý vliv. Na všechny tyhle aspekty ve volné hře nebo mimo ty dramatické lekce.“

D: „Dobře, teďka můžeme mluvit o tom, koho tady mám jako prvního. A to Daniela. U toho se okruh přátel nijak nezměnil. Řekl ty samé kluky.“

M: „On je menší a takový opatrnější a introvertnější.“

B: „Ještě má odlišný mateřský jazyk, takže to má v tomhle složitější.“

M: „On vlastně když přišel, tak vůbec nemluvil. A v průběhu lekcí se to zlepšovalo.“

D: „Potom tady máme Elišku. Po výzkumu se to u ní rozšířilo. Je tu víc dětí. A na otázku, jestli tu je někdo, s kým si nerada hraje, odpověděla, že s dětma, který nezná.“

B: „No, tak Tadeáše vlastně nezná.“

M: „No, jakoby pro to poznání těch ostatních dětí, ty lekce byly určitě důležité. Protože všechno to sociální cítění, který děti neumějí úplně vyjádřit, jsi tam s nimi vlastně pojmenovala.“

B: „Že jsou vztahy důležité, jak a čím jsou důležité. A ty to s nimi nějakým způsobem nacvičuješ, tak to jim určitě pomáhá.“

D: „Dál tu máme Medu. U Medy se to taky rozšířilo. Ta předtím říkala jenom Miu.“

M: „Hele, u ní možná nějaká větší otevřenost k těm kontaktům.“

B: „Jo, to je asi pravda, že předtím, byla taková hodně upnutá jen na Miu.“

M: „Určitě snížení toho prahu tam je. Nějakého strachu z kontaktu s druhýma.“

D: „Teď je tu Bartoloměj. Před výzkumem to byla jen Mia, do školky se na nikoho netěšil a nebavilo ho, si hrát s Davidkem. Teďka mi řekl, že si rád hraje se všema a nebyl ale schopný říct vůbec jako nikoho konkrétně.“

M: „No, a to zase, jako Bartoloměj tady měl loni tu ségru, takže na začátku to asi pro něj nebylo úplně jako jednoduchý. A ještě míval ty záchvaty vzteku, takže u něj, je opravdu vidět osamostatnění nějaký.“

B: „A podle mě to je tím, že se taky otevřel nějakým jako kontaktům.“

D: „Ale že to nebyl schopný vůbec konkretizovat, to mě překvapilo.“

M: „No, on vlastně jako není moc schopný opravdu o těchhle věcech mluvit. Nebo jako víš, že on vlastně byl takovej jako zaseklej.“

B: „Měl nějaký jako bariéry, no. Skoro blok i nějakěj. A díky tomuhle všemu, že se o těch věcech mluví a hraješ si na to, tak se to vlastně otevírá.“

M: „On byl hodně dobrej právě v těch pocitech, v empatickém vyjadřování. Ve vcit'ování se.“

B: „Ono mu dělá dobře, že se tyhle ty věci nějak společně řeší. Jakoby sám by to nedokázal, ale když to dělají všichni v rámci řízený činnosti, tak vlastně mu to pomůže, jo, že dokáže něco, co sám za sebe by neudělal, když tam je, že když to děláme všichni spolu.“

M: „Tak vlastně on prožije něco, co sám od sebe nevyjádří. A tímhle se zkrátí ta doba toho

ostychu nějak.“

D: „A to, teďka, jak o tom mluvíš, tak mi dochází, že vlastně to bude souviset i s tím, že to nezvládl zkonkretizovat. Když jsem se ptala jeho, no. Ale podle mě, že kdybych se ho ptala a on by mluvil za plyšáka, tak si myslím, že by mi to byl schopnej říct, přes to jiný citění.“

M: „Možná mu pomáhá to vcítění do té role, hele, že vlastně nemluví za sebe.“

B: „Že mluví v té roli, jo.“

M: „Že je někdo jinej, protože on si to jako dokáže výborně představit, jak by se ta postava mohla cítit, líp než ostatní děti.“

B: „On výborně využije svojí představivost, jo, vžije se do role a je schopnej všechny ty věci vyjádřit. Ale sám za sebe ne, to mu dělá problém, sám za sebe to není schopnej konkretizovat. Takže tohle je možná malinko i terapeutický moment.“

D: „Dále Jana, u té se to okruh změnil a rozšířil.“

M: „U Jany bych řekla, že to vedlo k vědomějšímu prožívání těch vztahů.“

B: „Jo, nebo určitě k jejich upevnění.“

M: „Protože zrovna Jana, je v tomhle docela plachá. Protože je taková hodně impulzivní. A ona díky tvé práci zpomalí, v tom jejím šíleném tempu, že vlastně zase ta dramatická lekce jí přibrzdí a ona ty věci může jako líp vnímat, když prostě nejede tou svou šílenou rychlostí.“

B: „Ona je trošku hyperaktivní, a pak je to tak, že vymýšlí akorát kraviny, jak je rozjetá.“

M: „Přesně tak, a takhle hezky zvolní to šílený psychomotorický tempo.“

D: „Teď Anita. U té se to rozšířilo a taky byla schopná říct, že si nerada hraje s Danielem. A předtím, se mnou o tom vlastně moc nechtěla mluvit a byla taková nesvá z toho a teď se nad tím fakt zamyslela.“

B: „To je určitě pravda, že se zlepšilo určitě vyjadřování všech dětí. Obecně.“

M: „Jo, u jo Anity došlo k rozšíření slovníku, pojmenovávání emocí a zlepšení verbální a neverbální komunikace.“

D: „Další je Anežka. Tak u té se okruh rozšířil.“

M: „Tak Anežka je zase takový to dítě, který jako potřebuje ty pravidla. Víš, ona je hodně jako zásadová, až úzkostná vlastně, takže já si myslím, že pokud to u ní mohlo mít nějaký efekt, tak, že se ujistila v tom, jak se co dělá, že dostala ten návod.“

B: „A ještě tím, že je mladší, tak s tím navazováním kontaktů začíná, takže pro ni to má výhodu v tom, že to má hned na startu, ví, že potřebujete návod, plus ho dostala a ne až v šesti letech.“

M: „Tam možná je, jakoby i nějaké předcházení, nebo prevence, vyvarování se tomu, že by mohla něco udělat špatně. A to ona opravdu potřebuje, jak víme.“

D: „Lukáš. Hele, předtím říkal Miu, teďka říkal kluky. A s Miou ho to teďka nebaví.“

B: „Ale u něj úplně nevím, jestli to není jen póza. On co se vztahů týče, rád hraje divadlo.“

M: „Ale teda, co se týče tvých lekcí, tak určitě ten vstup do té role vedle kluků, mu pomohl se s nimi sblížit. Protože on jako, jo, hraje si s nimi ve volné hře, ale úplně za nimi sám nejde. A kluci bývají sociálně takový natvrdejší, zvlášť Lukáš“

B: „Hlavně on u těch kluků normálně nesedí. A je na ten oběd právě vedle Mii. A tohle mu umožnilo se cíleně dostat do kooperace s těmi kluky. A tyhle dramatické lekce, víc než vlastně jiná řízená činnost, dalo by se říct, působila na to, že se s nimi mohl začít bavit.“

M: „A taky ještě mu prospělo to dramatické vyjádření, všech těch emocí, který má v sobě nashromážděný.“

B: „No a s tím, že Lukáš řekl, že si nerad hraje s Miou a předtím to byla jenom Mia, tak já nevím, jak moc tohle je póza. Ale tak to může být zrovna v tom, ten limit, že zrovna ten den, co jsi pak dělala ten rozhovor, tak se nepohodli.“

M: „Protože nikdo z nás nijak nevnímá, že by tam bylo nějaký nepřátelství, tak to opravdu mohlo být jen momentální rozpoložení.“

B: „Ale teda zrovna Lukáš je hodně chytrý, on to možná klidně mohl říct, protože prostě věděl, že předtím ti řekl, že si s ní rád hraje a tak teď najednou prostě ne.“

D: „Myslíš, že si to pamatuje?“

B: „Já bych ho klidně podezírala, že si hodně věci pamatuje. On je fakt hodně chytrý totiž. Anebo možná, Mia si taky mnohem víc hraje s velkými holkami, než si hrála předtím. Ona byla taková nejistá. Protože taky není sociálně moc obratná. Tak v tom může být tohle.“

D: „Tak se teď přesuneme rovnou k Mie. Předtím si teda hrála s holkami a Lukášem. A teď už řekla jenom holky. Ale teda ne Vandu, se kterou si podle mě taky hraje.“

M: „No jo, jenomže, to je přesně, že Vanda s Anežkou dělají takovou tu koalici a Mia si s tím neví rady. Ještě jak měla ten konflikt s tou Anežkou docela vyhocený.“

B: „Ale je pravda, že předtím tam měla toho Lukáše a teď ho tam jako nemá, tak to asi je vzhledem k tomu, že fakt se víc dala k těm větším holkám, protože Mia je přece jenom mladší z těch velkých holek.“

M: „Jakoby, já tam vnímám to, že se teďka baví mnohem víc s většími holkami než předtím. Že si k sobě, možná i skrz ty lekce našly cestu. A tyhle vztahy jsou už pevnější.“

B: „To je pravda, ono to takhle jako je, že vlastně je v tom předškolním věku, kdy ty základy pro přátelství jsou hlavně kluk, kluk, holka, holka.“

D: „Teďka, Ela. Předtím řekla Janu, teď i Šarlotu a na další otázky to bylo, nevím, nevím, a teď už řekla tu Šarlotu, že se na ni těší a že není nikdo, s kým by si nerada hrála.“

B: „Tady teda je to tak, že Janu, má jako pečovatelku si myslím. Že to tam není jako přátelství. Ale s tou Šarlotou to je určitě nějaký základ.“

M: „To si taky myslím, že se holky skamarádily. Ony jsou to ty dvě mladší sestry.“

B: „A třeba Šarlota je ze sociálně slabšího prostředí, takže u ní, tam jde o ten nácvik. Situací, které si jen tak někde třeba nezažije. A ve tvých lekcích si to může bezpečně vyzkoušet.“

M: „A u Ely, ona je malinká, takže u ní to může v té bandě znamenat příležitost, se nějak projevit. Protože tohle jsou chvíle, kdy jí všichni opravdu vnímají.“

B: „Ještě jak je taková tichoulinka. Ona je pak díky tomu v těch lekcích moc spokojená. Protože mimo je vlastně trošku taková neviditelná.“

M: „Že jí to vlastně může dělat dobře, že má prostor se takhle projevit. Může to pro ni být cesta, jak se v kolektivu uplatnit.“

B: „Ale jako je pravda, že ze začátku třeba seděla a neúčastnila se. Jen to pozorovala, až po čase se začala účastnit, jo. Že postupem času zjistila, že je to bezpečné a v té poslední lekci, už normálně mluvila.“

M: „A to je právě ono, že pro ty nejmenší to může být cesta, jak se víc stát součástí toho kolektivu, protože vnímají, že teď mají možnost se opravdu včlenit.“

D: „Poslední je Tomáš, jen je to s ním trochu složitější.“

B: „Tak tam víme, že je posun v té komunikaci. Že předtím vůbec nemluvil. A ve vyjadřování potřeb. Akorát tam je to trauma a nástup do terapie.“

M: „No tam je ta velká problematika, se kterou my neumíme tak úplně pracovat. A tak se to prostě špatně hodnotí. Tam, je toho prostě. To dítě má na sebe naloženo hodně. Ale víme, že tam je nějaká bariéra, přes kterou on se musí přenést, ale zase jako, když mu s tím pomůžeš, tak on pak si to třeba užije. A to je určitě pomocí toho vstupu do role. Protože mimo se moc nevyjadřuje, to je ta energie, kterou on vlastně přirozeně šetří v tom traumatu, které si prožil a ještě nezpracoval.“

B: „A vzhledem k tomu, že nemáme úplný informace o tom všem a že nastoupil do terapie, která, nevíme jaký má působení, ani jak vlastně probíhá, tak to jako nemůžeme hodnotit. Na to jsme malí páni.“

D: „A abych to ukončila, tak se vás zeptám na celkový závěr, co obecně si myslíte o působení těch dramatických lekcí?“

B: „Já si myslím, že čím mladší dítě začne, tím líp. Že čím dřív se začne působit na ně těmi technikami, tak tím si myslím, že jim to víc pomůže, tím to má větší efekt, nebo to může urychlit vlastně nějaký sociální orientování.“

M: „Já si myslím, že jakoby se jim to všechno líp zprostředkuje díky té zkušenosti. Že vlastně tam je ten prožitek. A ještě dohromady s kontaktem s vrstevníky. A hlavně, prostě něco jiného je, informace, takhle se dělá, nedělá a něco jiného je si to prožít. Něco jiného je vědět, že se má říct dobrý den, něco jiného je se naučit říct dobrý den, prosím, děkuji, na shledanou. Jako vlastně teďka, když o tom mluvíme, tak i v těch dveřích do třídy, že jo, my se učíme zdravít. A že tohle, kdyby se zahrálo, že by to spoustě dětí mohlo pomoci.“

B: „Mně ještě, ve finále z toho vyplývá to, že je nejlepší ty lekce fakt zařadit co nejdřív, od co nejmladšího dítěte. Obzvlášť při tom vstupu do toho kolektivu, vlastně spousta těch věcí se tím dá vyjádřit mnohem lépe. Protože my jsme tady vždycky dělali ty pravidla toho slušného chování tak, že jsme si o tom povídali. A je pravda, že takhle pomocí těch dramatických metod a technik, to je spojený s tím prožitkem a dítě to lépe pochopí a mnohem víc si i odnese.“